

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 356/2010-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. februára 2011 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť A. K., K., J. B., Ž., A. J., M., a V. J., K., zastúpených advokátkou JUDr. D. P., Advokátska kancelária, Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 610/1997 (pôvodne vedenom pod sp. zn. Nc 1459/1995) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. K., J. B., A. J. a V. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 610/1997 (pôvodne vedenom pod sp. zn. Nc 1459/1995) p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 610/1997 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. As. K., J. B., A. J. a V. J. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť spoločne a nerozdielne A. K., J. B., A. J. a V. J. trovy konania v sume 827,15 € (slovom osemstodvadsaťsedem eur a pätnásť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet ich právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. P., Advokátska kancelária, Ž.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. mája 2010 doručená s'ťažnosť A. K., K. (ďalej len „s'ťažovateľka v 1. rade“), J. B., Ž. (ďalej len „s'ťažovateľka v 2. rade“), A. J., M. (ďalej len „s'ťažovateľka v 3. rade“), a V. J., K. (ďalej len „s'ťažovateľ vo 4. rade“ spolu ďalej len „s'ťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 610/1997 (pôvodne vedenom pod sp. zn. Nc 1459/1995).

V predloženej s'ťažnosti s'ťažovatelia uviedli, že *„dňa 26.9.1995 bol R. F. podaný návrh o určenie vlastníckeho práva proti nášmu otcovi... V predmetnej veci po podaní návrhu sa konali viaceré pojednávania..., pričom Okresný súd Čadca až do roku 2007 vo veci vôbec nekonal a to tým spôsobom, že nevytýčil pojednávanie a ani nerozhodol rozsudkom vo veci samej.*

Rozšírením návrhu zo dňa 6.12.2001, ktorý došiel súdu dňa 7.12.2001 bol navrhovateľom návrh rozšírený a na strane odporcu vstúpili sťažovatelia v rade 1/ až 4/ ako odporcovia...“.

V predmetnom konaní okresný súd rozhodoval o návrhoch na vydanie predbežného opatrenia, ktorým malo byť sťažovateľom zakázané akýmkoľvek spôsobom nakladať s nehnuteľnosťami tvoriacimi predmet konania, a to do právoplatného skončenia konania. Nariadené predbežné opatrenie bolo dvakrát Krajským súdom v Žiline (ďalej len „krajský súd“) zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovatelia v odôvodnení sťažnosti uviedli, že 2. marca 2010 „sa konalo na Okresnom súde v Čadci pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, avšak tento nám nebol do dnešného dňa doručený. Z toho dôvodu sme dňa 10.5.2010 podali predsedovi OS Čadca sťažnosť na prieťahy v konaní.“. Podľa sťažovateľov „vzhľadom k tomu, že medzi jednotlivými pojednávaniami je veľký časový interval máme za to, že zo strany Okresného súdu Čadca došlo k neúmerným súdnym prieťahom v prejednávanej veci.“. Sťažovatelia vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania o ich sťažnosti.

Ústavný súd prijal uznesením č. k. III. ÚS 356/2010-14 z 5. októbra 2010 sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie. Následne 9. novembra 2010 ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti, zaslanie relevantného súdneho spisu a na oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 6. decembra 2010. Predseda okresného súdu v ňom uviedol túto chronológiu úkonov okresného súdu i účastníkov v spornom konaní:

„Dňa 14.6.1995 bolo súdu doručené podanie R. F. označené ako ‚Sťažnosť na neoprávnený prevod pozemku‘. Podanie bolo zapísané do reg. Nc pod č. Nc 1456/95. Návrh neobsahoval náležitosti riadneho návrhu, preto bol navrhovateľ vyzvaný na podanie riadneho návrhu. Nakoľko súdu zaslal neúplný návrh bol opätovne dňa 14.8.1995 vyzvaný na jeho zaslanie. Riadny návrh bol súdu doručený 26.9.1995. Po zabezpečení príslušných

dedičských spisov a potrebných správ bol navrhovateľ predvolaný na deň 7.5.1997, kedy upravil svoj rozsudový návrh.

Po zaplatení súdneho poplatku bol spis dňa 9.10.1997 prevedený do civilného registra a zapísaný pod sp. zn. 6C 610/97. Vo veci bol vytýčený termín pojednávania na deň 27.10.1997, ktoré bolo odročené na deň 12.11.1997, toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom ohliadky na mieste samom. Po zložení zálohy na znalecké dokazovanie a doručení žiadaných správ bol vytýčený termín ohliadky na deň 30.4.1998. Uznesením zo dňa 3.3.1998 bolo nariadené znalecké dokazovanie. Znalecký posudok bol súdu doručený dňa 7.7.1999. Sudkyňa po doručení znaleckého posudku vytýčila termín pojednávania na deň 24.11.1999, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom nahlásenia mien a adres svedkov a ďalších návrhov na doplnenie dokazovania. Ďalší termín pojednávania bol určený na deň 5.4.2000, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom pripojenia dedičských spisov, navrhovateľovi bola uložená povinnosť predložiť súdu zmenu návrhu podľa znaleckého posudku. Právna zástupkyňa navrhovateľa súd zaslala rozšírený návrh dňa 7.12.2001, hoci výzvu prevzala 22.1.2001, urgenciu 20.11.2001. Právna zást. navrhovateľa bola v zmysle referátu zo dňa 8.2.2002 vyzvaná na predloženie ďalších 2 exemplárov rozšíreného návrhu, výzva bola asistentkou expedovaná až dňa 16.5.2002. Návrh bol zaslaný odporcom na vyjadrenie.

Opatrením predsedníčky súdu bol spis dňa 14.5.2003 po odchode konajúcej sudkyne JUDr. S. pridelený na ďalšie konanie JUDr. H., ktorá bola právnu zástupkyňou navrhovateľa v tomto konaní. Táto požiadala o pridelenie veci inému sudcovi. Opatrením predsedníčky súdu bol spis dňa 25.7.2003 pridelený na konanie JUDr. K. K.

Uznesením zo dňa 28.7.2003 bol navrhovateľ vyzvaný na zaslanie 6 exemplárov riadneho návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Návrh na vydanie PO bol súdu doručený dňa 9.10.2003. Dňa 20.10.2003 bolo vydané predbežné opatrenie. Súdu bola vrátená záhada v doručení od odporcu 1/ A. J., preto bol dňa 27.10.2003 žiadaný od MÚ K. jeho úmrtný list. Proti PO podala dňa 6.11.2003 odvolanie A. K., 12.11.2003 Mgr. J. B.. Mgr. B. bola dňa 18.11.2003 vyzvaná na zaslanie riadneho odvolania voči PO, táto ho súdu doručila dňa 4.12.2003. Odporkyňa J. B. bola dňa 18.12.2003 vyzvaná na zaplatenie sup za odvolanie. Dňa 18.12.2003 bol spis zaslaný na Krajský súd v Žiline. Dňa 9.3.2004 bol spis vrátený s tým, že uznesenie OS Čadca bolo zrušené. Sudcovi bol spis predložený dňa

15.3.2004. Dňa 23.5.2005 bolo vydané predbežné opatrenie (čl.201). Proti vydanému Po podala dňa 27.4.2005 odvolanie Mgr. B., odvolanie bolo zaslané navrhovateľovi na vyjadrenie. Dňa 8.6.2005 bolo súdu doručené odvolanie navrhovateľa. Dňa 10.6.2005 bol spis zaslaný na KS Žilina. Z krajského súdu bol spis vrátený dňa 8.3.2006 s tým, že uznesenie OS bolo zrušené.

Dňa 30.6.2005 bolo vydané uznesenie, ktorým bol návrh navrhovateľa na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý. Dňa 17.7.2007 práv.zást. navrhovateľa JUDr. K. doručila súdu návrh na zmenu účastníkov. Dňa 10.9.2007 a 11.9.2007 bolo vo veci vydané uznesenie, ktorým súd konanie o zmene účastníkov konania tak, aby odporcovia 1-4 vystúpili z konania a na strane odporcu by do konania vstúpil Ing. T. K. zastavil. Dňa 5.9.2007 sudca vo veci vytýčil termín pojednávania na deň 28.9.2007, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom predloženia spisu KS Žilina na rozhodnutie o odvolaní odporcu proti uzneseniu zo dňa 11.9.2007. Dňa 27.9.2007 podal Ing. T. K. odvolanie voči uzneseniu zo dňa 10.9.2007. Dňa 7.12.2007 bol spis zaslaný na Krajský súd v Žiline. Dňa 7.3.2008 bol spis vrátený z krajského súdu s tým, že odvolanie Ing. K. bolo odmietnuté.

Dňa 7.4.2008 bol JUDr. Š. vyzvaný na preloženie plnej moci na zastupovanie odporcov v rade 1, 3, 4 5. Dňa 18.4.2008 bola súdu doručená plná moc. Vo veci bol vytýčený termín pojednávania na deň 2.9.2008, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vyjadrenia sa navrhovateľa k podaniu odporcov zo dňa 26.8.2008 i za účelom upresnenia návrhu.

Dňa 9.3.2009 bola práv. zást. navrhovateľa vyzvaná na oznámenie, či došlo k mimosúdnej dohode.

Dňa 24.3.2009 podali odporcovia odvolanie voči uzneseniu o priznaní znaleckej odmeny Ing. K. Dňa 26.3.2009 bola súdu doručená odpoveď práv. zást. navrhovateľa spolu s upraveným návrhom. Dňa 21.4.2009 bolo vydané uznesenie, ktorým sa pripúšťa zmena návrhu (čl.283). Vo veci bol vytýčený termín pojednávania na deň 1.12.2009, termín bol zrušený, nový termín 3.12.2009, pojednávanie odročené na deň 19.1.2010, odročené na deň 2.3.2010, kedy bolo vo veci rozhodnuté rozsudkom. Sudca požiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie rozsudku, lehota predĺžená do 2.4.2010.

Proti rozsudku podalo dňa 3.6.2010 odvolanie odporcovia, odvolanie bolo zaslané navrhovateľovi na vyjadrenie, odporcovia boli vyzvaní na zaplatenie sup. Za podané

odvolanie. Dňa 23.6.2010 bolo súdu doručené podanie navrhovateľa označené ako odvolanie. Dňa 29.6.2010 bol spis zaslaný na Krajský súd v Žiline, odkiaľ bol vrátený dňa 30.9.2010 s tým, že uznesenie zo dňa 5.4.2000 (čl.275) bolo zrušené. O odvolaní odporcov 1-4 proti rozsudku bol spis vrátený bez meritórneho rozhodnutia. Spis bol dňa 1.10.2010 predložený sudcovi. Rozhodnutie krajského súdu sa doručovalo účastníkom konania.“

Na základe uvedeného priebehu súdneho konania predseda okresného súdu konštatoval *„prieťahy v konaní v čase, keď bola konajúcou sudkyňou JUDr. J. S. K prieťahom prispeli aj samotní účastníci konania, ktorí podávali voči rozhodnutiam súdu odvolanie, spis bolo potrebné viackrát zaslať na Krajský súd v Žiline, K prieťahom prispela i právna zástupkyňa navrhovateľa, ktorá nereagovala na výzvu súdu a ktorá až po dlhej dobe zaslala súdu požadovaný počet exemplárov rozšíreného návrhu.“*. Prerokovaná vec je podľa názoru predsedu okresného súdu skutkovo a právne náročná, vo veci bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie a takisto bolo potrebné zisťovať právnych nástupcov po zomrelých účastníkoch konania a následne pripojiť súvisiace dedičské spisy.

Predseda okresného súdu vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania o sťažnosti.

Ústavný súd zaslal vyjadrenie predsedu okresného súdu 13. decembra 2010 právnej zástupkyňi sťažovateľov na zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa sťažovateľov doručila stanovisko ústavnému súdu 25. januára 2011. Zrekapitulovala v ňom priebeh konania s poukazom na obdobia, v ktorých podľa jej názoru dochádzalo k porušovaniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Stotožnila sa s vyjadrením predsedu okresného súdu *„v časti, kde konštatuje prieťahy v čase, keď bola konajúcou sudkyňou JUDr. J. S. Avšak mám za to, že k prieťahom dochádzalo takmer počas celého priebehu konania, čoho dôkazom je aj to, že toto trvá už od roku 1995, pričom uvedená sudkyňa bola v danej veci konajúcou do roku 2003.“*. V závere svojho stanoviska právna zástupkyňa sťažovateľov zotrvala na tvrdení o dôvodnosti podanej sťažnosti a v mene sťažovateľov uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 305,29 €.

Posudzované konanie okresného súdu v súčasnosti nie je právoplatne ukončené.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Základnými kritériami na hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Konanie vedené okresným súdom, v rámci ktorého sťažovatelia namietajú zbytočné prietahy, je konaním, ktorého predmetom je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti – pozemku. Ústavný súd na základe skutkových okolností rozhodovaného sporu zistených z vyžiadaného súdneho spisu hodnotí predmetné konanie ako skutkovo náročné. Náročnosť je daná predovšetkým historickým pozadím kauzy charakterizovaným právnymi úkonmi, ktorými boli sporné nehnuteľnosti scudzované, ako aj právnymi skutočnosťami majúcimi za následok prechod vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, to všetko na podklade meniaceho sa systému evidencie vlastníckeho práva k pozemkom v nedávnej minulosti. V konaní vyšla najavo aj otázka prípadného vydržania vlastníckeho práva k spornému pozemku, čo si rovnako vyžiadalo väčší časový priestor na dokazovanie v konaní. Načrtnuté príčiny skutkovej náročnosti vyvolali aj istý stupeň právnej náročnosti prípadu, a to predovšetkým na základe potreby právneho hodnotenia jednotlivých právne relevantných skutočností v ich časových súvislostiach.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v konaní ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľov a ich právnych zástupcov prispelo k dĺžke posudzovaného konania. Sťažovatelia a ich právni zástupcovia síce zásadne reagovali na výzvy súdu riadne a včas, výnimku však predstavuje pasívny postoj (nereagoval na výzvu okresného súdu) právneho predchodcu sťažovateľov, resp. jeho právnej zástupkyne, k výzve okresného súdu na vyjadrenie sa k vyhotovenému znaleckému posudku (doručenej právnej zástupkyňi odporcu 19. júla 1999), a rovnaký postoj sťažovateľov v 1., 3. a vo 4. rade k výzve okresného súdu na vyjadrenie sa k upresnenému návrhu navrhovateľa (výzva bola doručená sťažovateľom 19. a 21. augusta 2002). Neúčast' sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu na pojednávaní 28. septembra 2007, 3. decembra 2009 a 2. marca 2010, ospravedlnenie právneho zástupcu sťažovateľov z neúčasti na pojednávaní nariadenom na 1. december 2009, ako aj nevyhnutnosť výzvy okresného súdu na preukázanie ich právneho zastúpenia Mgr. L. Š. (apríl 2008) sa na dĺžke konania podieľali zanedbateľne. Vyplýva to z procesného stavu konania v časových

reláciách, v ktorých došlo k uvedeným nedostatkom v súčinnosti sťažovateľov a ich právneho zástupcu.

3. Postup okresného súdu ako tretie kritérium na posúdenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy.

Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, aké vyplývajú z vyjadrenia predsedu okresného súdu a navyše zistil, že okresný súd sa v úvodnej fáze konania zameril na odstraňovanie nedostatkov podania navrhovateľa (nedostatočná formulácia žalobného petitu, presná identifikácia spornej nehnuteľnosti) a na zaobstaranie súvisiacich spisových materiálov. Úvodná fáza konania trvala viac ako dva roky, keďže prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené na 27. október 1997. Na takomto neželanom priebehu konania sa podieľal aj samotný navrhovateľ, a to hlavne prostredníctvom nedostatočného žalobného návrhu. Na druhej strane aj od okresného súdu bolo možné v tejto fáze konania očakávať väčšiu efektívnosť v procesnom postupe. Podľa názoru ústavného súdu výzvu navrhovateľovi na predloženie identifikácie parciel alebo geometrického plánu bolo vzhľadom na priebeh odstraňovania nedostatkov žaloby možné realizovať skôr ako 16. mája 1996. Pomerne podrobnú (aj keď nie presnú) konkretizáciu pozemku totiž navrhovateľ uviedol už vo svojom prvom podaní (14. jún 1995), ku ktorému pripojil písomné podklady umožňujúce konajúcemu súdu vzápätí ho vyzvať na presnú identifikáciu spornej nehnuteľnosti. Napriek tomu okresný súd navrhovateľa vyzval 19. júna 1995 iba všeobecne formulovanou výzvou na odstránenie nedostatkov podania a výzvou zo 14. augusta 1995 iba na jednoznačnú formuláciu žalobného petitu. Ak potom okresný súd vyzval navrhovateľa na predloženie identifikácie parciel, resp. geometrického plánu až 16. mája 1996 a druhýkrát 27. augusta 1996, vzhľadom na časovú náročnosť vyhotovenia geometrického plánu (čo navrhovateľ preukázal) došlo k predĺženiu konania tak, že žalobný petit sa súčinnosťou navrhovateľa s okresným súdom podarilo sformulovať až 7. mája 1997. Po splnení poplatkovej povinnosti navrhovateľa (9. júla 1997) okresný súd 9. októbra 1997 nariadil pojednávanie na 27. október 1997.

V ďalšej fáze konania sa postup okresného súdu sústredil na dokazovanie skutočností relevantných na rozhodnutie vo veci. Okresný súd na pojednávaní 12. novembra 1997

dospel k záveru o potrebe znaleckého dokazovania a ohliadky na mieste samom (vyplýva to zo zápisnice z pojednávania). Uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania a o ustanovení znalca však okresný súd vydal až 30. marca 1999, nie 3. marca 1998, ako to uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu. Pritom preddavok na trovy dokazovania navrhovateľ zložil už vo februári 1998.

Po vypracovaní znaleckého posudku a jeho doručení okresnému súdu (7. júla 1999) bol tento zaslaný účastníkom konania, aby sa k nemu vyjadrili do 15 dní. Žiaden z účastníkov konania však okresnému súdu vyjadrenie v určenej lehote nedoručil. Okresný súd tak až 24. septembra 1999 nariadil pojednávanie na 24. november 1999. Pojednávanie bolo odročené na neurčito, keďže právna zástupkyňa odporcu navrhla svedecké výpovede, pričom identifikáciu svedkov mala predložiť v lehote 7 dní. Uvedená lehota však opätovne nebola dodržaná, preto okresný súd 22. februára 2000 vyzval právnu zástupkyňu odporcu na predloženie potrebných identifikačných údajov a prípadných ďalších dôkazných návrhov. Po doručení odpovede okresný súd 16. marca 2000 nariadil pojednávanie na 5. apríl 2000. Ústavný súd konštatuje, že takto došlo k predĺženiu konania o viac ako 9 mesiacov, pričom na tomto predĺžení sa podieľali tak účastníci konania (nerešpektovanie lehôt určených na procesné podania), ako aj okresný súd, ktorý na neplnenie povinností účastníkov konania reagoval bezdôvodne neskoro.

Na pojednávaní 5. apríla 2000 bola navrhovateľovi uložená povinnosť v lehote 14 dní predložiť zmenu návrhu podľa vyhotoveného znaleckého posudku. Navrhovateľ túto povinnosť nesplnil, preto ho okresný súd 21. septembra 2000 vyzval na jej splnenie v lehote 14 dní. Ani na túto výzvu však navrhovateľ nereagoval, okresný súd preto podaním doručeným právnej zástupkyňi navrhovateľa 22. januára 2001 urgoval splnenie povinnosti. Právna zástupkyňa navrhovateľa neodpovedala na doručенú urgenciu a až na základe ďalšej urgencie doručenej 20. novembra 2001 doručila okresnému súdu 7. decembra 2001 upresnenie žalobného návrhu. Neurobila tak ale v predpísanom počte exemplárov, preto ju súd v tomto smere opätovne vyzval podaním doručeným 21. mája 2002, na ktoré reagovala doručením požadovaných podkladov 24. mája 2002. Popísané predĺženie konania o viac ako dva roky tak v prevažnej miere spôsobil samotný navrhovateľ, aj v tomto prípade však bolo možné očakávať od okresného súdu včasnejšie procesné reakcie na jeho pasivitu. Navyše, procesné predpisy regulujú nástroje na to, aby bezdôvodná pasivita účastníka konania

nemohla brániť efektívnemu postupu konajúceho súdu [predovšetkým zásada formálnej pravdy podľa § 120 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ale aj zhotovenie potrebného počtu exemplárov podania na náklady účastníka konania]. Ak tieto nástroje zostanú nevyužitú, potom predĺženie konania možno pričítať i samotnému konajúcemu súdu.

Okresný súd doručil vyjadrenie sťažovateľky v 2. rade k upresnenému žalobnému návrhu navrhovateľa na zaujatie stanoviska právnej zástupkyňi navrhovateľa 8. marca 2003. Značný časový odstup od doručenia predmetného vyjadrenia sťažovateľky v 2. rade okresnému súdu (4. septembra 2002) možno čiastočne pričítať pasivite ostatných sťažovateľov k výzve okresného súdu na vyjadrenie sa k zmenenému žalobnému petitu, čiastočne opätovne aj nevyužitú procesných nástrojov, ktorými konajúci súd v prípade takejto pasivity disponuje.

Navrhovateľ doručil okresnému súdu 9. mája 2003 návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorý však neobsahoval potrebné náležitosti, preto ho okresný súd 28. júla 2003 vyzval na doplnenie tohto návrhu, a to v lehote 10 dní. Úplný návrh na nariadenie predbežného opatrenia v potrebnom počte exemplárov doručil navrhovateľ okresnému súdu 9. októbra 2003. Okresný súd nariadil predbežné opatrenie uznesením č. k. 6 C 610/1997-162 z 20. októbra 2003. Predbežné opatrenie sa pritom podľa jeho výroku vzťahovalo aj na právneho predchodcu sťažovateľov, ktorým v tom čase už bol tri a pol roka po smrti (zomrel 7. apríla 2000), a o tejto právnej skutočnosti mal okresný súd vedomosť už od 5. mája 2000 (č. 1. 133). Preto na základe odvolania sťažovateľiek v 1. a 2. rade bolo predmetné uznesenie odvolacím súdom 30. januára 2004 zrušené a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. Následne okresný súd uznesením č. k. 6 C 610/1997-201 z 23. marca 2005 opätovne nariadil predbežné opatrenie už len voči sťažovateľom. Na základe odvolania sťažovateľky v 2. rade odvolací súd 31. januára 2006 znovu uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom bolo nedostatočné zistenie skutkového stavu veci slúžiaceho ako podklad na nariadenie predbežného opatrenia. Okresný súd potom uznesením č. k. 6 C 610/1997-219 z 30. júna 2006 návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol.

Popísaný postup okresného súdu pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia sa podľa názoru ústavného súdu vyznačoval nesústreďenosťou

relevantnou z pohľadu základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy. Tento postup spôsobil aj predĺženie konania v rozsahu viac ako dvoch rokov (po odpočítaní obdobia, počas ktorého sa spis nachádzal na odvolacom súde). V tomto období sa postup okresného súdu vyznačoval súvislou nečinnosťou v rozsahu jedného roka (od 8. marca 2004, keď bol vrátený spis z odvolacieho súdu, do 25. marca 2005, keď okresný súd opätovne rozhodol o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia). Navyše, po vydaní uznesenia o zamietnutí návrhu na nariadenie predbežného opatrenia (30. júna 2006) doručil okresný súd účastníkom konania toto uznesenie až začiatkom októbra 2006, teda po viac ako troch mesiacoch, hoci išlo o rozhodnutie nevyžadujúce si zložité právne či skutkové analýzy.

Po doručení rozhodnutia o predbežnom opatrení účastníkom konania bol okresný súd pasívny a až uznesením č. k. 6 C 610/1997-232 z 10. septembra 2007 rozhodol o pripustení pristúpenia ďalšieho účastníka konania na strane odporcu. Je pravdou, že uvedené rozhodnutie bolo reakciou na návrh právnej zástupkyne navrhovateľa, ktorý bol okresnému súdu doručený 7. septembra 2007, aj v tomto prípade však podľa názoru ústavného súdu procesné predpisy poskytovali okresnému súdu možnosti iniciovať skorší termín podania takého návrhu zo strany navrhovateľa. Na uvedenom predĺžení konania sa tak opätovne podieľal navrhovateľ i okresný súd.

Po odročení pojednávania nariadeného na 28. september 2007 bol spis okresného súdu 20. decembra 2007 postúpený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní pristupujúceho účastníka na strane odporcov. Spis bol po rozhodnutí krajského súdu vrátený okresnému súdu 7. marca 2008. Po odstránení nedostatkov v preukázaní zastúpenia sťažovateľov okresný súd nariadil pojednávanie na 2. september 2008, ktoré bolo odročené na neurčito pre účely doručenia vyjadrenia navrhovateľa k podaniu sťažovateľov z 26. augusta 2008. Okresný súd však až 16. marca 2009 doručil právnej zástupkyňi navrhovateľa výzvu na oznámenie, či došlo medzi účastníkmi konania k mimosúdnej dohode (6 a pol mesiaca). Odpoveď bola okresnému súdu doručená 26. marca 2009 spolu s návrhom na zmenu žalobného petitu.

V uvedenom období okresný súd 9. a 16. marca 2009 doručil právnym zástupcom oboch sporových strán uznesenie č. k. 6 C 610/1997-275 z 5. apríla 2000 o priznaní znalečného ustanovenému znalcovi, a to za účasť na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo

5. apríla 2000. Aj táto skutočnosť svedčí o značnej nesústredenosti v postupe okresného súdu. Právny zástupca sťažovateľov podal 24. marca 2009 proti tomuto uzneseniu odvolanie, pričom okresný súd predložil súdny spis krajskému súdu na rozhodnutie o tomto odvolaní až 29. júna 2010. V období medzi uvedenými termínmi okresný súd uznesením č. k. 6 C 610/1997-283 z 21. apríla 2009 pripustil zmenu návrhu na začatie konania, nariadil pojednávanie vo veci na 1. december 2009. Toto pojednávanie bolo odročené na 3. december 2009 a následne na 19. január 2010. Dôvodom odročenia bola neúčast' niektorých účastníkov konania (navrhovateľ, jeho právna zástupkyňa, sťažovatelia v 2. až vo 4. rade).

Po pojednávaní 19. januára 2010 (výpovede účastníkov konania) bol ďalší termín pojednávania určený na 2. marec 2010. Na tomto pojednávaní okresný súd vyhlásil rozsudok vo veci samej. Rozsudok bol právnenému zástupcovi sťažovateľov doručený 19. mája 2010. Sťažovatelia napadli rozsudok odvolaním z 2. júna 2010. Súdny spis bol krajskému súdu predložený 21. júla 2010 na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd vrátil 30. septembra 2010 spis bez rozhodnutia o podanom odvolaní okresnému súdu z dôvodu, že tento „*opomenul rozhodnúť o trovách, ktoré v priebehu konania vznikli štátu...*“. Súčasne krajský súd uznesením č. k. 8 Co 249/2010-273 z 31. augusta 2010 zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 6 C 610/1997-275 z 5. apríla 2000 o znalečnom. Okresný súd potom o znalečnom opätovne rozhodol 24. novembra 2010.

Posudzované konanie hodnotí ústavný súd ako vyznačujúce sa častou nesústredenosťou postupu konajúceho súdu. Takéto zistenia sú stabilne považované za dôvod založenia právomoci ústavného súdu na konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99, II. ÚS 64/99).

Na dĺžke konania sa podieľal v značnej miere aj navrhovateľ. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že využitie možností daných navrhovateľom procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie ich práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prieťahy (napr. I. ÚS 31/01). Napriek tomu popísané nedostatky v postupe okresného súdu sa rozhodujúcou mierou podieľali na skutočnosti, že konanie, ktoré začalo

14. júna 1995, stále nie je právoplatne ukončené. Aj keď v preskúvanom postupe okresného súdu ústavný súd neidentifikoval dlhotrvajúce obdobia súvislej nečinnosti, predovšetkým nesústreďený postup žalovaného súdu spočívajúci v nevyužívaní procesných nástrojov zabezpečujúcich rýchlejší priebeh konania ústi v posudzovanom prípade do záveru, že napriek právnej a skutkovej zložitosti veci je viac ako 15 rokov trvajúce konanie z ústavného hľadiska neudržateľné.

Ústavný súd tak konštatuje, že posudzované konanie okresného súdu sa vyznačovalo procesnými nedostatkami, ktoré vo svojom súhrne majú za následok porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov a vzhľadom na to, že v obsahu základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98), aj porušenie práva sťažovateľov na prejednanie ich veci v primeranej lehote (bod 1 výroku tohto nálezu). Nedostatky spočívali predovšetkým v nesústreďenosti postupu okresného súdu a viedli v konečnom dôsledku k tomu, že do dňa doručenia sťažnosti ústavnému súdu nebola právam sťažovateľov poskytnutá ochrana právoplatným meritórnym rozhodnutím nastoľujúcim stav právnej istoty.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti navrhli takéto rozhodnutie. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že okresný súd na pojednávaní 2. marca 2010 vo veci rozhodol meritórnym rozsudkom, ktorý však sťažovatelia napadli odvolaním. Po postúpení veci krajskému súdu tento vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia o odvolaní pre pochybenie okresného súdu pri rozhodovaní o trovách konania, ktoré vznikli štátu. Ďalší procesný postup v konaní tak, aby bolo možné rozhodnúť o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu vo veci samej, je preto povinný realizovať okresný súd. Z tohto dôvodu ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľov a uložil okresnému súdu povinnosť konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práv sťažovateľov garantovaných im čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení vzal do úvahy najmä zistenú právnu a skutkovú zložitost' konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľov, ich správanie počas predmetného konania a aj tú skutočnosť, že ústavný súd vo veci zistil porušenie základného práva v nadväznosti na podiel žalovaného okresného súdu na predĺžení konania.

Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 4 979,09 € s odôvodnením, že postupom okresného súdu „došlo k *prieťahom v súdnom konaní, pretože ani po 12 rokoch nebolo v predmetnej veci právoplatne rozhodnuté*“.

Ústavný súd stabilne judikuje, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 289/09).

Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu považuje za primerané priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (bod 3 výroku nálezu).

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou JUDr. D. P. Náhrada trov právneho zastúpenia bola v sťažnosti uplatnená v celkovej sume 932,83 €. Takto vyčíslenú sumu požadovanej náhrady trov ešte sťažovatelia zvýšili o 305,92 € za podanie stanoviska ich právnej zástupkyne k vyjadreniu predsedu okresného súdu k sťažnosti.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Tieto úkony boli vykonané v roku 2010. Za stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľov doručené ústavnému súdu 25. januára 2010 ústavný súd náhradu trov nepriznal, pretože v tomto podaní neboli uvedené žiadne nové skutočnosti alebo právne argumenty, ktoré by mohli mať zásadný vplyv na priebeh alebo výsledok konania pred ústavným súdom.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom a účinnom v čase poskytnutia právnych služieb právnu zástupkyňou sťažovateľov (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovení § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 721,40 € pre úkony v roku 2010), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2010 odmenu v sume 120,23 €.

Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

S poukazom na výsledok konania mali podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie – sťažnosť), preto základná sadzba tarifnej odmeny po znížení podľa § 13 ods. 2 vyhlášky tomto prípade činí 769,47 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) v celkovej sume 57,68 € (osemkrát po 7,21 €). Spolu tak priznaná náhrada trov právneho zastúpenia sťažovateľov činí 827,15 €.

Sťažovatelia k sume uplatnených trov právneho zastúpenia pripočítali aj daň z pridanej hodnoty (19 %), ústavný súd však takto uplatnenú daň nepriznal, pretože právna

zástupkyňa sťažovateľov nepredložila žiaden relevantný doklad o jej registrácii pre daň z pridanej hodnoty, a nepreukázala tak, že je platiteľkou tejto dane.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 827,15 € (bod 4 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 ods. 1 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1.februára 2011